

dej! pomagalo je. — Na Francozkem je neki župan lani oklical, da nobeden ni dolžan plačati, kar v kerčmi ob nedeljah ali praznicah med mašo zapije — in to je pomagalo bolj kakor vse poprejšne še tako oistre postave in globe; noben kerčmar noče zdaj med mašo ne vina ne žganja točiti. „Pametna glava ta župan“ — pravi „Neven“, intako tudi jez mislim, da s pametjo bi se dalo marsikaj napak še odpraviti na svetu. J. Jazirk.

Starozgodovinski pomenki.

Korant — Kurent.

Basnosloven pretres od Davorina Terstenjaka.

(Dalje).

Ime Voltar nahajamo še v drugih polatinčenih oblikah in sicer spet na izžanskih kamnih (Schoenleben v omenjeni knjigi str. 218.)

VOLTREX LA SON ISE. P. VIVS etc.

Tukaj nahajamo ime Voltar v polatinčeni obliki Voltrex, in ime Amatus še slovenski Lason*), sanskritski las, česki laska = amor. Da je Voltrex le polatinčena oblika slovenskega imena Voltr, Volter, Voltar, Voltur, pričuje pet drug izžanski kamen (Schoenleben III. 219.)

Secundus VOLTREGIS Tal. Si. F. V. E. Sibi Et VOLTIAE. kjer imeni Voltur in Volcia (Volcova) lepo razodevate, da ste slovenske.

Da bi pa kdo ne rekel z graškim gospodom K., da to so „ausschweifendste Ansichten“, mu še dostavljam drug izžansk napis (Schoenleben str. 219. IV.)

VOLTREIBVS C. TORIS fi. Fi Eninae Et suae Vivae itd.

Dvoje imen nahajamo tukaj, ktere se ne bojite ne najostrejše kritične pile — in te ste Voltreibus in Toris, to je, Voltreba in Tor. Bik Shivatov se je velel Dherma in je bil zaznamek pravičnosti, zato tudi v indiskem jeziku pomeni Derma aequitas, pravičnost, Billigkeit, in lex, legalitas. To besedo so Vindi iz Azije čisto organiško seboj v Europo prinesli; poznamo jo vsi, čeravno ne več v izvornem pomenu, vendar saj v prenešenem: t e r m a, Eigensinn, prav za prav, Stiersinn, Stierköpfigkeit. Po prestavi in sorodnosti slovenskega glasnika m z glasnikom b in v, je iz terma postalo terba in treba; tukaj stoji treibus, ker gluho e slovensko ljudstvo tudi kot ei izgovarja, — primeri štajersko-slovensko: leipo, sleipo in česko beyk. Za očiščenje grehov pa so stari Indi in tudi Slovani terme, terbe, trebe — bibe darovali Shivatu, zato je postal pomen trebiti purgare, expiare, in treba templum, tudi pomen εἰδωλόδουτον res idolo imolata, — dalje pomen σπονδή libatio, δυσία sacrificium, in darovatelj se je velil trebnik, oltar pa trebišče, in indigentia, necessitas, neodvisnost treba — potreba (glej: dr. Miklosić „Radices“ str. 96.)

Celó analogično besedo nahajamo torej v letopisu ipatijevskem (pod let. 1114) — besedo „govějušči“ (od gov, govedo) v pomenu čistotni (glej celi stavek pri Kollaru v „Staroitalii“ str. 268.) in ta pomen se najde polatinčen spet na izžanskem kamnu (Schoenleben 219. VIII.) v imenu Expiaetor:

VOLTREX EXPIETORIS Fil. Pox. Venix. M. A. E

ILVNCONIS F 0 Uxori Suae itd.

Oblika Expiaetor spet očituje vindonizem s premeno glasnikov a in e (lahek in lehek). Na tem kamnu nahajamo še drug synonymon imena terba, treba, in to je ilunko od sanskritskega ila krava in zemlja, analogično kakor štira krava, zemlja in bik, ida zemlja in bik itd.

Tudi rhenizem v besedi Ilunko = Ilok (zato ime varoša Ilok v Slavonii = Trebnje, Turovo, Turjaško, Volarsko) je znamenit, ker so rhenizmi posebna vlastovitost staroslovenskega jezika; — primeri mogončka

*) Valvazor nam je zapisal napis iz Verhnike, kjer se ime Lascia nahaja. Kdo bo še dvomil, da je Aemona, Emona Shiva Ljibuša, ker imena Amatus, Lason, Lascia opominjajo na čast boginje ljubezni. Pis.

(mogonšča), poronso (porončo) v frižinskih spominkih.

Pa ni zadosti, da smo že poznamljenja vol, tor, Voltar, Voljap, Voltur, Voltreba našli, nahajamo še dva druga synonyma in sicer na nekem kamnu, kateri je na Leskovecih najden bil, kakor Schoenleben (v omenj. knj. str. 222. V.) terdi.

I. O. M. Genio Loci A. A. IBARCVS itd.

Tu je ime Ivarcus spet čistoslovensko od sanskritskega juv, juvan, slovenski juv*), juvenec, skrajšano junec, latinski juvencus. Že večkrat smo rekli, da oblika ju se spreminjuje v slovenskem jeziku v iv, in tako je iz Juvarko postal Ivarko. Ime je po koreniki in obliki slovensko. (Dalje sledí.)

Zgodovinske drobtinčice.

Ime „Car“.

Car je naslov sploh ruskih vladarjev. Ime to je staroslovensko, ter pomenja toliko kot kralj ali cesar. Nekteri terdijo, da izhaja od latinskega imena cezar (ime nekdanjega rimskega zapoveditelja Julija Cezara). Do 16. stoletja so se gospodari raznih ruskih dežel imenovali véliki knezi; bili so taki véliki knezi Vladimira, Kijeva, Moskve itd.

Véliki knez Vasilej Ivanovič si je leta 1505 prvi prilastil naslov „samoderžec“, kar pomenja ravno to, kar greško „autokrat“, in slovensko „samovladar“.

Vasilejev sin „Ivan II. Vasiljevič“, „ljuti“ ali „strašni“ si je v letu 1579 pridjal naslov „car Moskve“, kterege so se nasledniki njegovi dolgo za njim še posluževali.

Leta 1721 sta caru Petru I. starašinstvo in duhovščina v imenu ruskega naroda pridjala naslov rusovskega cesarja, za ktero slovo v rusovskem upotrebujejo latinsko ime „imperator“, kakor cesarici pravijo „imperatrix“. Začetka pa drugi veliki evropski vladarji niso hteli spoznavati cesarskega naslova moskovitarskih knezov, in še le vsred 18. stoletja je bilo dostojanstvo ruskega carstva vspoznano in poterjeno. Žena careva je bila nekdanj imenovana carica, najstarejši sin njegov in verjetni naslednik prestola carevega pa carevič, to je, sin carov, in žena njegova, naslednica prestola, carevna, to je, hči carova.

Po smerti nesrečnega Aleša, sina Petra I. je nehal ta naslov, in carovi sinovi so bili od tistih dób imenovani véliki knezi. Car Paul I. je vpeljal vnovič leta 1799 naslov careviča ali cesareviča za drugega sina svojega, vélikega kneza Konstantina; po smerti njegovi ga je dobil sedajni naslednik prestola, Aleksander, od očeta svojega, cara Nikolaja. Ravno tako je poslednji počastil sinaho svojo, ženo naslednika, ko se je bila omožila, z naslovom carevna.

Tudi nekdanji knezi Geruzije in Imiretije (zdaj ruski kroni podverženih dežel) in vladarji Srbije so se nekdanj cari imenovali.

Novičar iz avstrijskih krajev.

X. Iz Gradca 13. jan. Naj mi je pripuščeno novico povedati, ki je vredna, da jo pozabe rešimo. — Na Štepanovo pret. leta se je v farni cerkvi pri sv. Ani v slovenskih Goricah ganljiva slovesnost obhajala, ktere vzrok je sledeča prigodba bila. Predbožični teden sta šla dva fantiča z neko deklico iz šole čez Šavnico domú. Na derndrati in mokri bervi deklica popolzne in v globoki, in z germovjem prevlečeni potok pade. Starejši deček to vidši je hotel od straha pobegniti, njegov mlajši okoli 5 let stari brat, krepko pozvarivši ga, ga je zaderžal, se na zemljo ulegel in bratu veleval, ga za noge deržati. Tako ležé se je tako

*) Morebiti bi se utegnil kdo čuditi o tem, da so stari Slovenci skoro vse imena po turu prejemali. Ta prikazen je že preslavnega mojstra starinoslovja slovanskega s čudenjem navdajala, da veči del imen rek, vesi, gor, je od tura prišlo, zato je izustil besedo: „tur u Staroslovanu nad miru oblíbeni“, — to je, tur pri starih Slovanih čez mero (neizmerno) ljubljeni“. Glej „Starozitnosti“ str. 555. Pis.

dolgo spenjal, dokler ni deklici barem glave iz vode po-
tegnil. Ko mu je moči zmanjkovalo, je veleval bratu na
njegovo mesto se vleči, in to sta tak dolgo delalala, dokler
niso ljudi na njuno klicanje od bližnje hiše na pomoč prišli
in sirotico vso zvan sebe gotove smerti rešili. — Na Šte-
panovo po sv. maši pa sta ta dva hrabra fantiča v cerkvi
pred vsem ljudstvom lepo pohvaljena in obdarovana bila.
Ako se že v mladih srcih usmiljenje do svojega bližnjega
tako lepo budí, bota dečka kadaj gotovo tudi verla moža!

Juri P—c.

Iz Ljubljane. Zavolj šote, ki se bo na železnici med
Ljubljano in Terstom za kurjavo rabila, pravi časnik „Au-
stria“ nadalje, da vlada ne misli toliko sveta na ljublj. mo-
čirji nakupiti, da bi se le s cesarsko šoto hlaconi kurili,
ampak treba bo še šote družih gospodarjev, od katerih je
bo kupovala. To, kar bo vlada napravila na ljublj. mo-
čirji za šoto rezati in jo pripravne narejati za kurjavo, ima
posebno za izgled biti, kako naj se s šoto ravna, da se
z naj večjim pridom dobro palivo napravi. Tudi vlada ne bo,
dokler ne bo očitna potreba, za šoto kupovala že obdela-
nega sveta, ampak le take kraje, ki so še zgolj ledine in
dosihmal za nobeno drugo rabo niso. — Iz tega je očitno,
da se ljublj. močirja nova dōba bliža, in če imenujemo
v zgodovini ljublj. močirja leto 1825 kot začetek perve
dōbe, ki je nezmerno veliko dobička naklonila ljublj. mestu
in drugim okolicam močirja, ne bo menda napčno, ako 1855
imenujemo drugo dōbo, ki obeta še večji dobiček, ker
pridelkom na polji in senožetih njegovih se bo pri-
družila še večja kupčija s šoto za kurjavo. Gosp. dr.
Orel je prerajtal, če se vsako leto za kurjavo peči, opeč-
nic, fabrik in hlaconov na železnici porabi 500.000 cen-
tov šote, je ima, brez škode za kmetijstvo, ljubljansko
34.000 oralov veliko močirje za 659 let zadosti. — Tretja
doba — in tega smo popolnoma prepričani — bo pa tista,
ko se bo drēnaža razširila po močirji. Če bi Ljubljan-
čani Angleži bili, že bi dobivali iz tega sveta velike
zaklade, ki se dajo na dan spraviti le po drēnaži, po
kteri edini se dá zamoriti močirje in prestvariti v suho
zemljišče. Kar pa danes ni, bo čez leta gotovo.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajska c. k. višja sodnija je v nekem primerleji raz-
sodila, da brezplačilni, samo z besedo izgovorjeni odpust
kakega dolga ni veljaven in dolžnika ne odveže dolžnosti
plačila; dedniki (erbi) imajo pred prireko (Einantwortung)
pravico, od sodēdnika celi v zapuščino dolžni znesek izterjati.
— Konec preteklega leta je bilo v vsem skupej za 7 milijo-
nov in 769.842 fl. ogerskih papirnatih šestie in desetie
med ljudstvom. — Deželno poglavarstvo doljne Austrije je
4. t. m. ponovilo oglas tiste postave, po kateri ima vsak
voznik na levo voziti, in da, kadar se dva voza srečata,
se ima vsak na levo ogniti. Pač treba bi bilo, da bi vsi
vozniki to vedili in se tudi po tem ravnali; marsiktere nad-
lege in nesreče bi ne bilo po cestah! — Popotniki, ki pri-
dejo iz Krakove, pripovedujejo, da v Galiciji zdaj 30.000
delavcov (večidel vojakov) dela na ondotni železnici; delo gré
silo hitro spod rok, ker delavci delajo noč in dan in se vsa-
cih 12 ur verstijo; za železnico potrebni les se vozi iz Ga-
licije in zgornjega Ogerskega. — Po zadnjem številu je zdej
na Dunaji 2220 krajačev (žnidarjev), 2240 čevljarjev,
136 rokovičarjev, 156 klobčarjev, 107 dežnikarjev, bu-
kvarjev 35, bukvtiskarjev privatnih 22 itd. — Skoraj ni
verjeti, vendar je čista resnica, da se kaj tacega utegne
dandanašnji še primeriti! 10. t. m. je šel neki mož iz
Alteich-a na Parskem s svojo tasto k fajmoštru, da bi hudiča
iz njega izgnal, od kterege se je obsedenega mislil. Med potjo
se mu zdí, da mu hudič pravi, da ga ne bo pred zapustil,
dokler starka ne bo mertva. Na to plane mož vès togoten
nad svojo tasto in jo tako dolgo davi, da je kot mertva

obležala. Ko je obsedenec to vidil, ga groza spreletí, seže
po nož in si hoče vrat odrezati; k sreči rane niso nevarne.
O tem pridejo ljudje zraven. Stara reva je spet k zavesti
prišla; njega pa so zaperli; v ječi bo norec imel dovolj
časa, da bo sam iz sebe hudiča izganjal. — Do 8. t. m.
se po naznanilu Mensikova ni nič važnega primerilo pred
Sevastopoljem; tisti dan pa je veliko snega padlo in
zima popolnoma se začela. Iz Besarabije in Ukrajne je 50
rusovskih bataljonov na poti v Krim. Tako se množi ar-
mada še zmiraj od obéh strani; angležka, francozka in
turška bo nek, kadar bo vsa skupej, štela 150.000 mož.
Od princa Napoleona je vsaki dan deset novic; ene pravijo,
da bo šel domú, druge, da gré nazaj v Krim. Gotovo pa
je, da se bojo francozki poveljoiki vsi premenili; namest
malo vrednega Bizota pride slavni genijni general Niel, in
zraven Canroberta bota zapovedovala Bosquet in Pe-
lissier, naj stareji afrikanskih generalov, kateri sicer ni
prijatelj sedanjega francozkega gospodarstva, pa je le vo-
jak od nog do glave. — Za gotovo se govori, da Rusi,
ki so 7. in 8. t. m. planili v Dobručo (pozvedit namreč,
kako in kaj je zdaj tam), so se 9. t. m. spet vernili v Iz-
majl nazaj. — „Čas“ pravi, da knez Goršakov je na
vprašanje: ali se smé spustiti v razpravo zastran znanih 4
členov? dobil po telegrafu sledeči kratki odgovor iz Petro-
grada na Dunaj: „naj se podá v pretres (discussion) tistih
4 členov“. In „Fremdb.“ terdi danes, da je že tudi an-
gležkemu in francozkemu poročniku došel zaukaz:
naj se pridružita pomenkom zastran mirú, pa vojska se-
danja se zatega voljo ne smé ustaviti. — Pruska
vlada je 5. t. m. odgovorila avstrijski vladi na pismo
od 24. dec., da ne spozná še zdaj potrebe, tistih 100.000
vojakov za brambo Austrije na noge postaviti, kakor se je
v pogodbi 20. aprila zavezala. — 10. t. m. je tudi sar-
dinska vlada stopila v zavezo z Angleži in Francozi in
bo 15.000 vojakov poslala v Krim. — Omer-paša je iz
Balaklave, kamor se je šel z vojskovodji zaveznikov po-
menkovat, spet nazaj v Varno prišel. — Danes pričá-
kujejo v Terstu črnogorskih poslancev, ki imajo priti po
nevesto kneza Danila in jo spremljat na Cetinje.

Mati.

Memo hiše pelje cesta v daljno stran,
Mati gledat hodi na-njo dan na dan.
Sin po njej odšel je, kam? tegà ne vé,
Vé le to edino, da še za goré,
Da je od nje dōma dan hodá do tod;
Tam je naj raj' bila — b'la nje božja pot.
Se ne naveliča; dnovi le tekó, —
Mati! kaj li čakaš? Sina več ne bo!
Pa le hódí gledat na preljubi kraj,
Gleda, pričakuje, kakor je do zdaj.
In ga res pričaka; pride sin — gospod.
Kak jej srce tolče! — mem ga pelje pot.
Nič se ni zmenila — pravijo ljudjé —
Kdo je vidil njeno počeno srcé? M. Valjavec.

Stan kursa na Dunaji 17. januarija 1855.

Obligacije	5 ⁰ / ₁₀₀	83 ⁷ / ₈	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	82 ¹ / ₄ fl.
deržavnega	4 ¹ / ₂	72 ⁵ / ₈	"	Windišgrac. " " 20 "	28 ³ / ₄ "
dolga	4	64 ⁵ / ₈	"	Waldstein. " " 20 "	28 ¹ / ₄ "
	3	51 ¹ / ₄	"	Keglevičeve " " 10 "	11 ¹ / ₄ "
	2 ¹ / ₂	41 ³ / ₄	"	Cesarski cekini.	5 fl. 55
Oblig. 5% od leta 1851	B 94		"	Napoleonor (20 frankov)	9 fl. 54
Oblig. zemljiš. odkupa 5%	79		"	Suverendor	17 fl. 15
Zajem od leta 1834	232 ¹ / ₂		"	Ruski imperial	10 fl. 9
" " 1839	120 ¹ / ₂		"	Pruski Fridrihsdor	10 fl. 40
" z loterijo od leta 1854		102 ¹ / ₄	"	Angležki suverendor	12 fl. 21
" národní od leta 1854		86 ³ / ₄	"	Nadavk (agio) srebra:	
				na 100 fl.	28 fl.

Loterijne srečke:

V Terstu 17. januarija 1855: 5. 54. 62. 42. 12.
Prihodnje srečkanje v Terstu bo 31. januarija 1855.